ובענפוהי ידורן צפרי שמיא? צפרי סתמא לא איקרו, ת"ש °כל צפור טהורה מכלל דאיכא טמאה? לא, מכלל דאיכא אסורה, מאי היא? אי טרפה בהדיא כתיב, ואי בשחוטה דמצורע, מסיפא דקרא נפקא °וזה אשר לא תאכלו מהם *לרבות שחוטת מצורע? לעולם בשחוטה דמצורע, א] ולעבור עליו בעשה ובלא תעשה, ולוקמה בטרפה ולעבור עליו בעשה ולא תעשה? *דבר הלמד מענינו, ובענינא דשחוטה כתיב, ת"ש °שתי צפרים חיות מאי חיות לאו שחיות בפיך מכלל דאיכא (א) דלאו שחיות בפיך? לא, מאי חיות שחיין ראשי אברים שלהן, ת"ש מסיפא טהורות (ב) מכלל דאיכא טמאות? לא, מכלל דאיכא טרפות, טרפות מחיות נפקא? הניחא למאן דאמר *טרפה אינה חיה, אלא למ"ד טרפה חיה מאי איכא למימר? ועוד בין למ"ד טרפה חיה בין למ"ד אינה חיה מדתנא דבי ר' ישמעאל נפקא, *דתנא דבי רבי ישמעאל נאמר מכשיר ומכפר בפנים ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ מה מכשיר ומכפר האמור בפנים עשה בו מכשיר כמכפר אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ עשה בו מכשיר כמכפר? אלא אמר רב נחמן בר יצחק למעוטי צפורי עיר הנדחת, למאי אי לשילוח *לא אמרה תורה שלח לתקלה, ב] אלא לשחיטה, רבא אמר למעוטי שלא לזווג לה אחרת קודם שלוחיה, למאי אי לשחיטה הא בעיא שילוח, אלא לשילוח, רב פפא אמר לצפורים (ג) שהחליפן א] *(בצפורי) עבודה זרה דכתיב °והיית חרם כמוהו *כל מה שאתה מהייה הימנו כמוהו, למאי אי לשילוח לא אמרה תורה שלח לתקלה, אלא לשחיטה, רבינא אמר הכא במאי עסקינן בעוף שהרג את הנפש, היכי דמי *אי דגמר דינא בר קטלא הוא, אלא קודם גמר דינא, ולמאי אי לשילוח, בעי לאתויי לבי דינא וקומי °ובערת הרע מקרבך, אלא לשחיטה: עוף טמא רובץ על ביצי עוף טהור: בשלמא עוף טמא רובץ על ביצי טהור בעינן צפור וליכא, אלא עוף טהור רובץ על ביצי עוף טמא הא צפור הוא? כדאמר רב כהנא °תקח לך ולא לכלביך, הכא נמי תקח לך ולא לכלביך, והיכא איתמר דרב כהנא? אהא דתניא *אם טרפה חייב בשילוח אפרוחים טרפות פטור משילוח, מנא הני מילי? אמר רב כהנא דאמר קרא תקח לך ולא לכלביך, *ולהקיש אם טרפה לאפרוחים מה אפרוחים טרפות פטור משילוח אף אם טרפה נמי פטור מלשלח?

ובענפוהי ידורן צפרי שמיא. והכא לא כתיב כנף וע"כ עופות טמאין נמי מתקבלין באילנות ומשתמעי כולהו מצפור: מדקאמר צפור טהורה מכלל דאיכא טמאה. דאי אין טמאים בכלל צפור לכתוב קרא כל צפור תאכלו: ומשני האי טהור לאו למעוטי טמאה אתא אלא למעוטי אסורה ומן הטהורים *היא וטרפה: והא בהדיא כתיב. (ויקרא כב) נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה ובעוף טהור מיתוקם קרא בת"כ שיהא מטמא בבית הבליעה: אי שחוטה דמצורע. ושחט את הצפור האחת וקי"ל בע"ז (דף עד.) ובקדושין (דף נז.) דאסורין בהנאה: וזה אשר לא תאכלו מהם. יתירא הוא מהם מן הטהורין דהא אטהורין דלעיל מיניה קאי: לרבות שחוטה דמצורע. אבל המשולחת מותרת דלא אמרה תורה שלחנה כדי שיכשלו בה אחרים שיהו לדין ואוכלין אותה בני אדם אלא ודאי מותר: עשה. טהורה תאכלו ולא האסורה כגון שחוטה דמצורע ולאו הבא מכלל עשה עשה: ואימא לרבות טרפה. כלומר אמאי ניחא לך לאוקמי עשה בשחוטה דמצורע טפי מטרפה: דבר הלמד מענינו. זה אחד מי"ג מדות מקרא שכתוב סתם ואין אנו יודעין במה מדבר הוי לומדו מענינו: והא בענינא דשחוטה כתיב. טהורה תאכלו והא ודאי לא אכיל לה אלא שחוטה ועלה כתיב וזה אשר לא תאכלו מן השחוטה: שתי צפרים חיות מאי חיות לאו חיות לפיך. ראויות לפיך טהורות ומדכתיב צפרים חיות מכלל דאיכא דשמייהו צפרים ולא חיות נינהו דהוו טמאות: שחיין ראשי אברים שלהן. למעוטי מחוסרות אבר: לאו מכלל דאיכא טמאות. בלשון קושיא: ומשני לא מכלל דאיכא אסורות טרפות ומעטינהו דלא ליתכשרו לטהרת מצורע אע"ג דלאו קרבן נינהו אלא מחוץ למחנה שוחטה אל כלי חרס: מחיות נפקא. ולא טרפה דאינה חיה: הניחא. הא דמצרכת קרא אחרינא למאן דאמר טרפה חיה: ועוד. טרפה מדתנא דבי רבי ישמעאל מבנין אב נפקא: מכשיר בפנים. אשם מצורע וחטאות מחוסרי כפרה דזבין ויולדות שאינן באין אלא להכשירן בקדשים: מכפר בפנים. כל חטאות ואשמות: מכשיר בחוץ. צפרי מצורע שהן לטהר: מכפר בחוץ. שעיר המשתלח: עשה בו מכשיר כמכפר. בכל מיני כשרות וטהרה שהרי גם המכשירין קרבים האמורין שלהן: אף בחוץ עשה מכשיר צפרים כמכפר. שעיר המשתלח לאסור במום דבעי ראוי לשם שבאיזה שיפול הגורל לשם יהיה ראוי למזבח: אמר רב נחמן. טהורות למעוטי צפורים של עיר הנדחת: ולמאי. להי מינייהו איצטריך קרא להך דהא מלתא פשיטא דשל עיר הנדחת לאו בר שילוח הוא דלא אמרה תורה שלח לתקלה דממון עיר הנדחת אסור ואם ישלחנה יהיו בני אדם לדין אותה לאחר זמן: אלא בשחוטה. אפילו ההיא דבשחוטה היא ולא אכלי לה ויכול לשורפה אחר שחיטה לא תיתי מעיר הנדחת: רבא אמר. להכי אתי טהורות שלא יזווג לה אחרת שאם בא לידו מצורע אחר לאחר שיטהר את זה לא יאמר הכהן הבא אחרת ואזווגה לחיה של מצורע ראשון דהכי משמע טהורות מכלל דאיכא אסורות ומאי נינהו הנשארת דמצורע: ולמאי. בעית לה דמצורע: אי לשחיטה הא בעיא שילוח. משום מצורע קמא ופשיטא דאסור: אלא לשילוח. ותיפוק ליה לשילוח דתרווייהו: רב פפא אמר. טהורות למעוטי צפרים שהחליפן ולקחן מן העובד כוכבים בדמי עבודה זרה שמכר לו: ולמאי קבעי לה. דמבעי קרא למיסרה: אי לשילוח. פשיטא דאסור: בר קטלא הוא. ופשיטא דאינו ראוי לשלוח ולא לשחיטה דהא דינו בסקילה: אלא לשחיטה. דאי משום ובערת הרע הרי מבוער מן העולם הוא: *רבי אליעזר מחייב לשלח. אע"פ שאין הבילים שלו הואיל ומנהגו בכך ששוכב על בילים אחרים ועוף טהור הוא ולא זהו שקורין קוקו"א: קורא זכר. אבל נקבה אפילו רבנן מודו כדמפרש בגמרא טעמא דרבי אליעזר: אם טרפה. אמן של אפרוחים טרפה חייב לשלח אבל אפרוחים טרפות אינו חייב לשלח את האם:

א"כ

טרפות מחיות נפקא. תימה הא דרשינן מיניה שחיין ראשי אברים וליכא למימר דה"ק דטרפה ידעינן מכל שכן דמחוסר אבר דאמעיט מחיות דאכתי אימא דקרא למעוטי טרפה אתא ולא למחוסר אבר וע"ק דקאמר הניחא למ"ד טרפה חיה דמשמע לדידיה לא ממעטינן טרפה מחיות ובפ"ק דע"ז (דף ה:) אמרינן מנין למחוסר אבר שאסור לבני נח שנאמר מכל החי אמרה תורה הבא בהמה שחיין ראשי אברים שלה ופריך והא מבעי ליה למעוטי טרפה טרפה מלהחיות זרע נפקא הניחא למ"ד טרפה אינה יולדת אלא למאן דאמר טרפה יולדת כו' אלמא ממעט טרפה מקרא דמכל החי אפילו למ"ד טרפה חיה דלמ"ד דיולדת כ"ש דחיה דאפילו למ"ד דחיה מצי סבר דאינה יולדת כדמשמע באלו טרפות (לעיל דף נז:) ומשמע נמי התם דליכא לאוקמי קרא אתרוייהו וי"ל דהתם דלקיום העולם אין סברא למעט מחוסר אבר אלא טרפה דאע"ג דחיה אינה חיה זמן מרובה אבל הכא איכא לאוקמי אתרוייהו ולמ"ד טרפה חיה לא מסתבר למעט מיניה טרפה כיון דאיכא לאוקמי אמחוסר אבר או שמא יש לחלק בין חי לחיות:

למעוטי צפרי עיר הנדחת. תימה הא נמי נפקא מדתנא דבי רבי ישמעאל דכיון שאסורים בהנאה לא קרינן ביה ממשקה ישראל ואפשר דלא ממעטינן ממשקה ישראל אלא דומיא דערלה וכלאי הכרם שלא היה להם שעת הכושר כדאמר פ"ק דמנחות (דף ו.) והילכך אפילו לכפרה מותרות דאי משום הנאה מצות לאו ליהנות ניתנו ג] וצ"ע בבהמת עיר הנדחת אם עבר והקדישה והקריבה אם הוא קרבן כשר כיון *דלשרפה קיימא:

שלא יזווג לה אחר. צ"ע היאך משמע זה מטהורות וא"ת וחיות ל"ל וי"ל דרבה ורב נחמן בר יצחק לא פליגי אהדדי ותרי מיעוטי חד למר וחד למר:

לצפרים שהחליפן בעבודה זרה. כאן נמי צ"ל דלכפרה כשרות דאל"כ תיפוק ליה מדתני דבי רבי ישמעאל ומשום הכי נקט שהחליפם בעבודה זרה אבל צפרים הנעבדים פשיטא דאסורין דאין ראויין לכפרה:

הכי

[נפי' פרש"י ז"ל כטהורים בס"ד והא"ל מס"ד אי טרפה והא כו']

[קדושין מ.]

[לעיל קטו: וש"נ]

ויקרא יד/ד
וצוה הכהן ולקח למטהר שתי צפרים חיות טהורות...

[לעיל מב. וש"נ]

כריתות כח. ע"ש קדושין מ.

[לעיל קטו. יומא סז: קדושין מ:]

[פרש"י מוחק תיבות בצפורי וכתב שצ"ל שהחליפו בעבודה זרה דכתיב וכו' וכ"כ רש"א וכ"נ מתוס' ד"ה לצפרים]

[לעיל קלח:]

הגהות הב"ח

(א) גמ' מכלל דאיכא דלאו שחיות: (ב) שם ת"ש מסיפא טהורות לאו מכלל דאיכא: (ג) שם רב פפא אמר לצפרים שהחליפן בעבודה זרה כצ"ל ותיבת בצפורי נמחק:

[צ"ל ולקיש וכ"ה בילקוט]

עין משפט נר מצוה

טו א מיי' פי"ג מהל' שחיטה הל' יא טוש"ע י"ד סי' רנב סעיף א:

טז ב מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעיף ו:

שיטה מקובצת

א] רב פפא אמר לצפרים שהחליפן בעבודת כוכבים דכתיב והיה כצ"ל:

גושא/מבנה
לדות מה הפסוק "טהורות" (בטהרות מצורע) בא ללמד
("שתי צפרים חיות טהורות")

גושא
עוף שרובצת על ביצים שאינם שלו

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] בגמ' דמצורע ולעבור עליו בעשה. כ"כ מיי' פי"א מהלכות טומאת צרעת הל' ז': ב] שם אלא לשחיטה וכו' אלא לשילוח וכו' לציפורים שהחליפו וכו' הכא במאי עסקינן בעוף שהרג וכו'. על כל זה ציין מיי' פי"א שם הל' ז' ח' וע"ש במ"ל הל' א': ג] תוס' ד"ה למעוטי וכו' וצ"ע וכו'. כ"כ עי' שער המלך פ"ד מהל' גירושין סוף הל' ג:

[דיבור זה וגם דיבור שאחר זה מתחילין קורא זכר ... כסוגיא וכו' ...]

[לעיל במשנה קלח. ועי' פרש"י דלעיל והוא צריך תיקון]